

Aune Lindström oli myös Alfred Rosenbergin suomentaja

■ Kimmo Sarje

Tutkija Tomi Mertanen kertoi mielenkiintoisessa artikkelissaan ”Suomalaiset naistaiteilijat Kolmannen valtakunnan vieraina” *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä (2/2009) saksalaisten aloitteesta järjestetystä suomalaisen naistaiteen näyttelystä Berliinissä vuonna 1943 Saksan valtakunnan naisliiton NS-Frauenschaftin talossa. Näyttelyyn osallistui tunnettuja suomalaisia maalareita, veistäjiä ja keraamikkoja, kuten Helene Schjerfbeck, Essi Renvall, Greda Qvist, Rut Bryk ja Toini Muona. Näyttely oli menestys. Avajaisia kunnoitti läsnäolollaan vaikutusvaltainen joukko molemmista maista kansallissosialistisen NS-Frauenschaftin puheenjohtajasta Gertrud Scholtz-Klinkistä pääideologi, valtakunnanjohtaja Alfred Rosenbergiin ja Lotta-Svärd-järjestön puheenjohtajasta Fanni Luukkosesta Suomen suurlähettiläs T. M. Kivimäkeen.

Näyttelyn suomalaisen organisaattorin Ateenumin taidemuseon amanuenssin Aune Lindströmin rooli ajan suomalais-saksalaisten kulttuurisuhteiden edistäjänä oli kuitenkin aktiivisempi kuin artikkelista käy ilmi. Olihan hän suomentanut Otavan julkaiseman Alfred Rosenbergin puhe- ja kirjoituskokoelman *Uutta Eurooppaa kohti* (1942). Kustantajan mukaan kirja tarjosi suomalaiselle yleisölle mahdollisuuden ”tutustua kansallissosialismin aatesisältöön”. Kokoelma oli erikoinen yhdistelmä moderneja ideoita ja kansallissosialistisia oppeja reaktionarisen modernismin tapaan. Rosenberg

arvosti esimerkiksi Eliel Saarisen suunnittelemaa Helsingin rautatieasemaa, amerikkalaisia viljasiiloja ja ”Johtajan” tahtoon perustuvia ”valtakunnan autoteitä” merkittävänä uuden arkkitehtuurin ja tekniikan saavutuksina, samalla kun hän tuomitsi jyrkästi ”nykyaikaisen taidebolshevismin”. Kirjoituksessaan ”Nainen kansallissosialistisessa valtiossa” vuonna 1935 Rosenberg julistaa: ”Mutta terveitä ja voimakkaita ihmisiä voivat synnyttää vain voimakkaat ja voimastaan tietoiset naiset.” Kansallissosialistista feminismiä?

Mitään rotuohjelmaa Lindströmillä tuskin oli näyttelyn taka-ajatuksena, vaan kyse oli kai nykysuomalaisillekin tutusta pyrkimyksestä ”Euroopan ytimeen” ja ”läsnäoloon pöydissä, joissa päätökset tehdään” riippumatta päätösten sisällöstä. Olihan tietääkseni Brykillä Itävallan juutalaista verenperintöäkin, mutta taiteilijoista vain Schjerfbeck osallistui vastentahtoisesti katselmukseen. Taiteilijat, Bryk mukaan lukien, myivät monia teoksiaan.

Naistaiteilijoidemme näyttely Berliinissä oli kuitenkin vain jäävuoren huippu suomalaisen sivistyneistön ja Kolmannen valtakunnan välisistä järjestäytyneistä kulttuurisuhteista, joiden perusteellinen valottaminen voisi selkeyttää eurooppalaista lähimenneisyyttämme.

Kirjoittaja on estetiikan dosentti Helsingin yliopistossa.